

Sygn. akt III UK 111/18

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. Sp. z o.o. w R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o wydanie interpretacji,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 29
stycznia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 23 listopada 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy A. Spółki z o.o. w R. od wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 4 stycznia 2017 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 27 lipca 2016 r., uznającej za nieprawidłowe stanowisko wnioskodawcy przedstawione we wniosku z dnia 19 maja 2015 r. w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym prezesa zarządu A. G. z tytułu zawartej z wnioskodawcą umowy o pracę.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto za trafne stanowisko organu rentowego, według którego stosunek prawny łączący prezesa zarządu A. G. z wnioskodawcą w przedstawionym we wniosku stanie faktycznym nie może być zakwalifikowany jako umowa o pracę, a w konsekwencji prezes zarządu nie może być uznany

za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). W ocenie Sądów obu instancji, twierdzenie wnioskodawcy, że organ rentowy negując prawidłowość stanowiska wnioskodawcy ma obowiązek przedstawić stanowisko prawidłowe i podać podstawę prawną podlegania ubezpieczeniom społecznym prezesa zarządu A. G., wykracza poza zakres zaskarżonej decyzji. Zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa są ukonstytuowane przez treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii, nie zaś przedstawianie poglądów i wykładni przepisów odnoszących się do różnych sytuacji faktycznych. Istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wskazanej we wniosku. Treść zaskarżonej w sprawie decyzji odnosi się do przedmiotu i zakresu wniosku o wydanie interpretacji, a wydana w sprawie interpretacja w pełni odpowiada na przedstawione przez wnioskodawcę pytanie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył wnioskodawca, zaskarżając ten wyrok w całości i domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że organ rentowy zostanie zobowiązany do wydania interpretacji zawierającej wskazanie prawidłowej podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym w stanie faktycznym opisanym we wniosku oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego – art. 83d ustawy systemowej w związku z art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.), przez dokonanie interpretacji tych przepisów sprzecznie z ich wykładnią celowościową i przyjęcie, że w przypadku uznania przedstawionego we wniosku o interpretację stanowiska wnioskodawcy za nieprawidłowe, organ rentowy nie ma obowiązku wskazać jakie powinno być prawidłowe stanowisko w opisanym we wniosku stanie faktycznym, tj. jakie przepisy prawa powinny znaleźć zastosowanie w stanie faktycznym opisanym we wniosku.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powoła się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sprowadzających się do pytań: 1) czy interpretacja wydana przez organ rentowy w formie decyzji administracyjnej może ograniczać się wyłącznie do potwierdzenia albo zanegowania prawidłowości stanowiska wnioskodawcy i uzasadnienia?; 2) czy w przypadku uznania stanowiska wnioskodawcy za nieprawidłowe, organ rentowy ma obowiązek wydania interpretacji ze wskazaniem tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym adekwatnego do opisanego w wniosku stanu faktycznego? Istnieje też potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów co do tego, czy organ rentowy wydając interpretację powinien ograniczyć się wyłącznie do zajęcia stanowiska potwierdzającego lub negującego stanowisko przedstawione we wniosku o wydanie interpretacji, a także czy organ rentowy wydający interpretację, w której uznaje stanowisko przedstawione przez wnioskodawcę za nieprawidłowe powinien wskazać przepisy prawa mające zastosowanie w stanie faktycznym opisanym we wniosku, a więc w niniejszej sprawie właściwą podstawę prawną polegania ubezpieczeniom społecznym prezesa zarządu. Skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona, gdyż stanowisko Sądu Apelacyjnego pozostaje w oczywistej sprzeczności z prawidłową interpretacją art. 83d ustawy systemowej w związku z art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2016 r., II UK 99/15 (LEX nr 2019548), w którym stwierdzono, że „zapadła w wyniku rozpoznania wniosku decyzja właściwego organu musi zawierać wskazanie prawidłowego stanowiska w tym zakresie i jego uzasadnienie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłankach występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W pierwszej kolejności należy wspomnieć, że ujęte w skardze przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK

497/11, LEX nr 1288609; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Niezależnie od powyższego wskazać trzeba, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Powołanie się na tę przyczynę kasacyjną zakłada więc nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319). Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Z kolei istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, lecz także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący powinien dostrzegane zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie to powstało. Jednocześnie nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Tak rozumianych wymogów nie spełniają dwie pierwsze przesłanki zawarte we wniosku o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Zarówno bowiem przesłanka występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jak i potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów odnoszą się w istocie do tej samej kwestii, tj. zakresu rozstrzygnięcia organu rentowego zawierającego się w decyzji administracyjnej wydanej na skutek wniosku o wydanie interpretacji, złożonego na podstawie art. 83d ustawy systemowej i art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Kwestia ta nie jest problemem nowym, ponieważ w postanowieniu z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UK 117/10 (LEX nr 898257), Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa konstituuje treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii, nie zaś przedstawianie poglądów i

wykładni przepisów odnoszących się do różnych sytuacji faktycznych. Istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wskazanej we wniosku. Organ wydający decyzję nie może więc ingerować w stan faktyczny opisany we wniosku, podważać go, uzupełniać czy zmieniać w oparciu o inne źródła lub wiedzę znaną mu z urzędu. Zaskarżony skargą kasacyjną wyrok jest zbieżny z tym stanowiskiem. Natomiast twierdzenia skarżącego, jakoby stanowisko Sądu Apelacyjnego było w sprzeczności z prawidłową interpretacją art. 83d ustawy systemowej w związku z art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2016 r., II UK 99/15 (LEX nr 2019548), jest pozbawione racji. Cytowane przez skarżącego zdanie z uzasadnienia tego wyroku pochodzi w rzeczywistości z powołanej w tym wyroku uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III UZP 2/15 (LEX nr 1740331), i jest wyrwane z kontekstu. W następnym bowiem zdaniu Sąd Najwyższy dodał, że „zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa determinuje zatem treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii, nie zaś przedstawianie poglądów i wykładni przepisów odnoszących się do różnych sytuacji faktycznych”. Zatem, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie ma rozbieżności w orzecznictwie co do interpretacji art. 83d ustawy systemowej w związku z art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w przedstawionym w skardze zakresie. Przeciwnie, stanowisko zawarte w cytowanym postanowieniu z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UK 117/10, zostało potwierdzone także w kolejnych, wymienionych wyżej, judykatach Sądu Najwyższego. Z tych samych względów nie ma podstaw do uznania, że zachodzi wskazana w skardze podstawa przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywiste uzasadnienie skargi ze względu na oczywistą sprzeczność dokonanej przez Sąd Apelacyjny interpretacji art. 83d ustawy systemowej w związku z art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, z interpretacją dokonaną przez Sąd Najwyższy. Wykładnia Sądu Apelacyjnego jest bowiem zbieżna z interpretacją uznaną przez Sąd Najwyższy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.